

чаев, из которых около 340–370 заканчиваются острыми нарушениями мозгового кровообращения (ТИА, инфаркты мозга, САК).

Заключение

Спонтанная диссекция БЦА незнакома большинству клиницистов. Зарубежными исследованиями доказана необходимость экстренной диагностики и раннего назначения адекватного лечения, как консервативного, так и хирургического, что уменьшает риск развития инсультов и отдаленных осложнений. Промедление либо неправильная постановка диагноза не только приводит к тяжелым ближайшим последствиям, таким как ТИА, инсульты, краниальная невропатия, но и к формированию выраженных изменений в топографии БЦА в виде стенозов, окклюзии, расслаивающих аневризм, которые в последующем становятся основой для повторных инсультов либо прогрессирования цереброваскулярной недостаточности. В связи с этим назрела необходимость пересмотра протоколов диагностики этиологии инсультов и более широкого использования высокотехнологичных неинвазивных способов экстракраниальной ангиовизуализации (МРА, КТА). Указанные подходы позволяют снизить заболеваемость инсультами у трудоспособного населения, что убедительно продемонстрировано зарубежными неврологами.

ЛИТЕРАТУРА

1. Добрынина, Л. А., Калашикова Л. А., Павлова Л. Н. // Журн. неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. — 2011. — Т. 111, № 3. — С. 4–8.
2. Ючино, К. Острый инсульт / К. Ючино, Д. Пари, Д. Грота. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. — 232 с.
3. Handbook on cerebral artery dissection / R. W. Baumgartner [et al.] // Front. Neurol. Neurosci. — 2005. — Vol. 20. — 178 p.
4. Saver, J. Stroke in young adult / J. Saver [et al.] // Cerebrovascular disease: diagnosis, treatment and prevention a prioritized approach. — 2008 (<http://hstalks.com/bio>).
5. Schievink, W. Epidemiology of cervical artery dissection / W. Schievink, V. Roiter // Front. Neurol. Neurosci. — 2005. — Vol. 20. — P. 12–15.

УДК 821.161.1 – 3 Багдановіч

ГУМАНІСТЫЧНЫЯ ПОГЛЯДЫ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА Ў ПЕСЕННА-ПАЭТЫЧНЫХ І ПРАЗАІЧНЫХ ТВОРАХ

Бароўская І. А.

**Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»,
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь**

Уводзіны

У артыкуле прапанована і распрацавана праблема высокага прызначэння паэзіі на прыкладзе творчасці Максіма Багдановіча, які ў алегарычным творы паспрабаваў стылізаваць тагачасную мову пад прытчавую форму: каб у літаратуры заўсёды краса прысутнічала поруч з мараллю, гэта значыць, каб існавала цеснае адзінства эстэтычнага і этычнага. Чалавек не можа жыць і існаваць як чалавек, калі ён не мае жадання імкнуцца да прыгожага, калі ён не мае мастацтва ў якасці сілы, субстанцыі, якая ўзвышае чалавека ў чалавеку.

Мэта артыкула

Вызначыць спецыфіку паэтычных і праязічных твораў паэта, зыходзячы з гуманістычна-хрысціянскага светаўспрымання.

У артыкуле выкарыстаны пошукавы, аналітычны і апісальны *метады*.

Неўтаймаванае імкненне да пазнання сутнасці жыцця, высокая інтэлектуальнасць незвычайнай паэзіі М. Багдановіча прыцягвае ўвагу шырокага кола чытачоў, музычнасць яго паэтычных радкоў — кампазітараў. Раманс «Зорка Венера», пакладзены на музыку яшчэ на пачатку 20 ст. Сымонам Рак-Міхайлоўскім, вядомым грамадскім дзеячом

Заходняй Беларусі і педагогам, стаў папулярнай народнай песняй, якую ў 1935 годзе запісаў на Гродзеншчыне знакаміты Рыгор Шырма. Музыкай інтэрпрэтацыяй верша, у якім праяўляецца поўнае зліццё музыкі і тэксту, сродкаў музыкальнай і паэтычнай выразнасці, займаліся таксама А. Багатыроў, С. Палонскі, Ю. Семяняка (які ў 1970 г. напісаў оперу «Зорка Венера»). Дзякуючы кампазітарам А. Туранкову, А. Абеліевічу, А. Аладаву, Э. Тырманду, Р. Сурусу, У. Мулявіну, У. Зяневічу, Л. Захлеўнаму, І. Лучанку і шмат іншым, паэтычныя творы М. Багдановіча сталі песнямі-рамансамі.

У сваёй песеннай лірыцы паэт найбольш дасканала спазнаў музыку прыроды праз музыку сэрца, выразна спасціг і ўзнавіў на новым этапе выключныя вобразна-выяўленчыя мажлівасці песні. Глыбокім псіхалагізмам, душэўнасцю лірычнага гучання, паўнотой светаадчування вылучаюцца ягонныя песні і раманы («Астры», «Па-над белым пухам вішняў», «Блізка рэчкі-самацейкі» (музыка А. Туранкова), «Вечнасць», «Зімовы вечар», «Усё была ціха на зямлі» (музыка Л. Абеліевіча), «Скрылася кветамі», «Вакол мяне кветкі» (музыка А. Багатырова), «Ціха ўсё было на небе» (музыка І. Кузняцова), «Напілося сонца» (музыка Э. Тырманд), «Зімовая дарога» (музыка Р. Суруса) і іншыя). Нават самі загаловы сведчаць аб выключнай элегічнасці твораў, іх выразнай рамансавасці, меладычнасці, да гэтага часу не вельмі ўласцівай беларускай песеннай лірыцы. Ён ніколі не займаўся проста пераапрацоўкай пэўных народных твораў, а імкнуўся развіць тэму верша, абыгрываючы яркія вобразы і матывы вуснай паэзіі. Гэта рабілася пры захаванні агульнага складу народнай вобразнасці і інтанацыі.

У творах Максіма Багдановіча «Хрэсьбіны лесуна», «Летапісец», «Перапісчык», у цыкле «Мадоны», у апавяданнях-прыпавесцях «Апокрыф», «Мадона», «Апавяданне аб іконніку і залатару...» ёсць хрысціянскія матывы, пераўтвораныя ў кантэксте нацыянальнай традыцыі. Ёсць у яго літаральныя альбо скрытыя алюзіі на біблейскія матывы ў вершах «Упалі з грудзей Пана Бога...», «Страцім-Лебедзь». Уся творчасць гэтага паэта чыстае красы адсвечвае нябеснай гармоніяй, яна прымірае выяўленыя ў ёй трагічныя калізій зямнога жыцця.

Мастацкія аповесці ў сярэднявечнай літаратуры, сюжэтна звязаныя з Бібліяй, жыццямі святых, легендамі пра рай, пекла, канец свету, маюць назву апокрыфы. Матывы апокрыфаў выкарыстоўваў М. Багдановіч у некаторых сваіх творах. Так, у 1913 годзе ў беларускай літаратуры з'яўляецца «Апокрыф», напісаны мастацкай прозай, падобны да вершаў паэта. Твор выказвае думкі аўтара аб высокім значэнні паэзіі і прысвечаны тэматычна і стылістычна тэме мастацтва. Як славыты Францыск Скарына ўвёў прадмовы і пасляслоўі да «Бібліі», так і М. Багдановіч спрабуе стылізаваць тагачасную мову пад прытчавую форму. Да прытчаў у сваіх знакамітых словах-казаннях нярэдка звяртаўся ў свой час Кірыла Тураўскі, на аснове адной з іх напісаў камедыю «Прытча пра блуднага сына» Сімяон Полацкі. Своеасаблівымі прытчамі лічацца многія творы Якуба Коласа з цыкла «Казкі жыцця».

Калі скончылася сем тысяч год ад стварэння свету, Хрыстос зноў зышоў на зямлю і хадзіў па ёй, каб споўнілася тое, аб чым казалі прарокі [1, с. 50].

«Апокрыф» незвычайна цікавы зместам, формай, таму што, імітуючы біблейскі стыль падачы, апавядае пра хаджэнне Хрыста з Апосталамі Пётрам і Юр'ем па ўсім *Забраным Краі і па Занёманшчыне, і па Задзвіншчыне, і па Бярэзінскай зямлі*. Гэтым творах Багдановіч раскрывае праблемы «ўзаемаадносін мастацтва і жыцця, месца ў жыцці мастацтва і мастака, мастацтва як адзінства эстэтычнага і этычнага» [2, с. 334].

Народная легенда сцвярджае, што ішлі *яны босымі нагамі, з непакрытымі галовамі, і былі адзеты ў белы кужаль ды суконныя світкі* [1, с. 50]. Ніхто не звяртаў на іх увагі, толькі адзін музыка пазнаў і падышоў да іх, з горыччу прызнаўся, як яму сорамна, што народ працуе, а ён на сённяшні дзень *нічэмна чалавек*. У адказ ён пачуў словы Хрыста, які сцвярджаў, што песня — душа народа, яна з чалавекам і ў радасці і

ў горы, а калі *зварухнеца душа чалавека – толькі песня здолее спатоліць яе. Шануйце ж песні свае!* [1, с. 51]. Пафасна-патрыятычна гучыць апошні выраз, асабліва, калі ўзгадаем багушэвічаў выраз «Шануйце мову сваю, каб не ўмёрла». Сапраўды, песня — выключная з’ява ў мастацкім бытаванні беларусаў у свеце, што стала заканамерным вынікам працяглага, шматвекавага працэсу развіцця мастацкага слова і музыкі, якія ўвабралі ў сябе адметныя асаблівасці беларускага мыслення, светапогляду, маральна-этычнага ўспрыняцця рэчаіснасці, унікальнае дасягненне культуры. У ёй захаваны няўлоўны ход гісторыі і духу народа, непаўторныя рысы адметнага нацыянальнага характару, якія, у сваю чаргу, выхоўваюць апошнія. Так сцвярджаў і музыка ў размове з Хрыстом: *пяюць на каляды, на Запускі, на Вялікдзень, на Тройцу, на Янку Купалу, у Пятроўку, на зажынках і дажынках* [1, с. 51]. А калі Пётр асудзіў песню, то сам народ, нават у голадзе, захаваў і шануе яе, таму *жывая душа ў народзе гэтым* [1, с. 51]. Філасофскі гучыць выказванне Апостала: *Няхай жа ў песнях будзе страва для душы, няхай будуць думкі добрыя і навучаючыя, каб апроч красы, быў у іх і спажытак чалавеку* [1, с. 51]. У свой час Шылер уяўляў прыгажосць, як аб’ект памкнення да эстэтычнай гульні і «бачнасць» жыцця, што нараджаецца гульні, адзіным шляхам пераадолення трагічнага разрыву чалавечай прыроды, яе незавершанасці. Вельмі падобная да апошняга выказвання Хрыста (*няма красы без спажытку, бо сама краса і ёсць той спажытак для душы* [1, с. 51]) думка Шылера: «Чалавек гуляе толькі тады, калі ён у поўным значэнні чалавек, і ён бывае ў поўнай меры чалавекам тады, калі ён гуляе» [3, с. 302]. Толькі эстэтычная гульня завяршае чалавечнасць у чалавеку, і толькі праз эстэтыку магчыма вярнуць адзінства, усебаковасць, гармонію фізічных і духоўных сіл [4, с. 175]. Сваім тэзісам Шылер спадзяваўся пабудаваць не толькі «увесь будынак эстэтычнага мастацтва», але і больш цяжкага, па яго асабістым прызнанні, «мастацтва жыць» [4, с. 302]. Дыялогам Хрыста і Пятра Багдановіч перадае моцнае жаданне таго, каб у літаратуры заўсёды краса прысутнічала поруч з мараллю, гэта значыць, каб існавала цеснае адзінства эстэтычнага і этычнага. У заключэнні ў «Апокрыфе» з’яўляюцца вобразы коласа і васілька, дзе колас выступае сімвалам хлеба, працы надзённай, а васілёк — красы, прыгажосці. Расце васілёк паміж калосся, *хлеб адбіраюць гэтыя сінія кветкі* [1, с. 51], бо на іх месцы выраслі б яшчэ каласкі, але не вырываюць іх, як зямлю, а шануюць, прысвячаюць яму песні (*няма лепш цвяточка над васілёчка*), успамінаюць у далёкім замежжы. Пытаннем Хрыста *бо нашто каласы, калі няма васількоў?* [1, с. 51] Багдановіч сцвярджае, што не можа жыць і існаваць чалавек як чалавек, калі ён не мае жадання імкнуцца да прыгожага, калі ён не мае мастацтва ў якасці сілы, субстанцыі, якая ўзвышае чалавека ў чалавеку.

Як жа актуальна гучаць сёння думкі Багдановіча, «Апокрыф» якога ўзгадаў аднойчы Э. Акулін: *Добра быць коласам, але ічаслівы той, каму дадзена быць васільком... Бо спяваюць нават і жабы ў багне*. Вядомы бард у сваіх развагах сцвярджае, што «неабавязкова песню павінны ствараць прафесіяналы. Самы вялікі прафесіянал сярод нас — гэта народ. Тое, што створана народам-кампазітарам і народам-паэтам, — вышыня, да якой нам яшчэ ісці і ісці. І дай Божа, каб хоць нешта, створанае намі, сталася народнай песняй. Як гэта здарылася з «Зоркай Венерай» Максіма Багдановіча» [5, с. 6].

Такім чынам, неабходна зрабіць наступныя *вывады*: талент Максіма Багдановіча шматгранны. Яго паэзія, поўная музыкі і гукавой гармоніі, — яскравая зорка на паэтычным небасхіле. Танальнасць яго твораў у сваёй глыбокай аснове ёсць хрысціянскае светаўспрыманне. Краса і гармонія прыроднага і духоўна-чалавечага — лейтматыў творчасці Багдановіча. «Апокрыф» — яскравы твор мастацкай прозы прытчавага характару, які прымушае думаць, разважаць, суперажываць разам з паэтам нават сёння. У працэсе свайго развіцця наша літаратура, наша беларуская прафесійная песня вымушана шукаць новыя стылі, вобразы і формы для прыцягнення большай увагі і пашырэння

папулярнасці як на Беларусі, так і за яе межамі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Багдановіч, М.* Поўны збор твораў. У 3 т. Т. 2. Маст. проза, пераклады, літаратурныя артыкулы, рэцэнзіі і нататкі, чарнавыя накіды / М. Багдановіч. — Мінск: Навука і тэхніка, 1993. — 600 с.
2. *Лойка, А. А.* Гісторыя беларускай літаратуры. Дакастрычніцкі перыяд. / А. А. Лойка; пад рэд. Ю. С. Пшыркова. — Мінск: Выш. шк., 1980. — 440 с.
3. *Шиллер, Ф.* Собрание сочинений: в 7 т. / Ф. Шиллер. — М.: Мысль, 1955. — Т. 6. — С. 1957.
4. *Асмус, В. Ф.* Историко-философские этюды / В. Ф. Асмус. — М.: Мысль, 1984. — 318 с.
5. *Рублеўская, Л.* Мы ехалі, мы спявалі... / Л. Рублеўская // Літаратура і мастацтва. — 2002. — № 1. — 4 студзеня.

УДК 355:32:327

ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Бетанов И. О.

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

г. Гомель, Республика Беларусь

Введение

Вопросы обеспечения международной безопасности, приобрели особое значение и остроту на рубеже 90-х гг. XX века вследствие крушения биполярной системы международных отношений с опорой на политику баланса сил в обеспечении международного мира и становления нового мирового порядка.

Цель

Рассмотреть основные военно-политические аспекты международной безопасности.

В последние десятилетия самую большую угрозу международной безопасности на глобальном уровне представляло оружие массового поражения, в первую очередь ядерное. Хотя с окончанием холодной войны вероятность крупномасштабного военного конфликта с применением ядерного оружия резко снизилась, опасность исходит из самого факта существования такого оружия. Одним из механизмов обеспечения ядерной безопасности является Договор о нераспространении ядерного оружия (ДНЯО) от 1 июля 1968 г.

В настоящий момент в мире сложилась следующая ситуация с распространением ядерного оружия. Все государства можно разделить на пять групп в зависимости от обладания ими ядерным оружием, наличия или отсутствия экономических и технологических предпосылок для его производства и участия или неучастия в ДНЯО.

В первую группу входят 5 государств, которые считаются «легитимными» ядерными державами согласно Договору о нераспространении ядерного оружия, параллельно являющихся постоянными членами Совета Безопасности ООН. Это США (обладают ядерным оружием с 1945 г.), Россия (изначально Советский Союз: с 1949 г.), Великобритания (с 1952 г.), Франция (с 1960 г.) и Китай (с 1964 г.). Ядерный потенциал данных государств неодинаков. Наибольшим ядерным потенциалом обладают Соединенные Штаты и Россия. Как и предсказывал в свое время Г. Моргентау, ядерные сверхдержавы в соответствии с логикой гонки вооружений накопили ядерного оружия гораздо больше, чем его нужно для достижения любых мыслимых военных целей [2, С. 205]. К концу 1990-х гг. у США было 7250 стратегических ядерных боеголовок [1, С. 240], Россия располагала 6200 ядерными боеголовками стратегического характера [1, С. 251], Китай в середине 1990-х гг. располагал 435 ядерными боеголовками [1, С. 261], Франция — 450 ядерных боеголовок [1, С. 259], Великобритания — 185 [4, С. 26].

Наличие ядерного оружия в этих государствах сегодня не вызывает в мире особых опасений, поскольку у власти этих государств находятся ответственные лидеры, понимающие необходимость крайне осторожного обращения с ядерным вооружением,